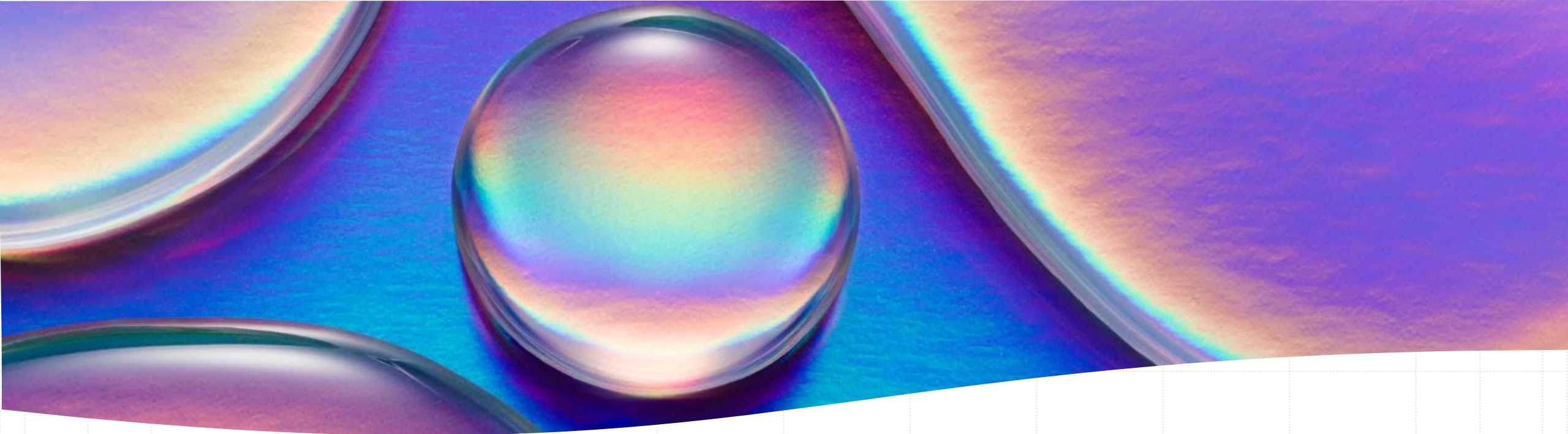

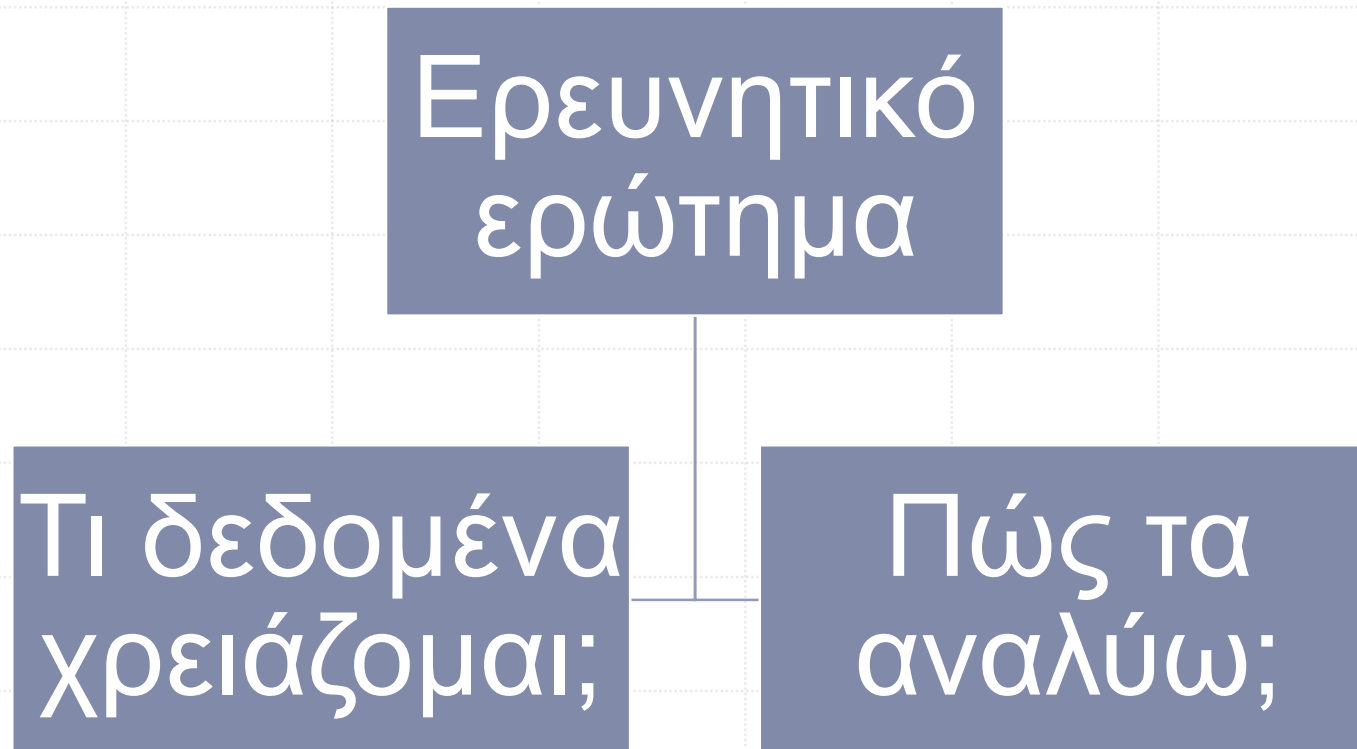

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις στη Γλωσσολογική έρευνα

Σεμινάρια εμβάθυνσης –
πηγές, δεδομένα

Από το ερευνητικό ερώτημα στα δεδομένα

Αν θέλατε να μελετήσετε την ευγένεια
στα email, τι δεδομένα θα συλλέγατε;

Πρωτογενείς πηγές - μορφές

- › Μονογραφίες - Βιβλία
- › Διαλέξεις ενός καθηγητή, Μεταπτυχιακές εργασίες/Διδακτορικές διατριβές
- › Αυτοβιογραφίες
- › Άρθρο επιστημονικού περιοδικού – πρακτικών συνεδρίου (όταν περιλαμβάνει μια πρωτότυπη θεωρία ή ανακάλυψη)
- › Αρχειακό υλικό και χειρόγραφα
- › Έρευνες, ψηφοφορίες, στατιστικές, κατάλογοι, προδιαγραφές κι ευρετήρια
- › Κυβερνητικά έγγραφα
- › Φωτογραφίες, πίνακες ζωγραφικής, ταινίες, ντοκιμαντέρ, ηχογραφήσεις
- › Διαδίκτυο (πρωτότυπες ιδέες και ανακοινώσεις)

Δευτερογενείς πηγές - μορφές

- Μονογραφίες
- Εγχειρίδια κι επετηρίδες
- Ευρετήρια δημοσιεύσεων κι ενημερωτικά δημοσιεύματα
- Εκπαιδευτικά εγχειρίδια (παρέχουν σε βάθος ανάλυση γεγονότων και θεωριών και αποτελούν καλή πηγή για την εύρεση βιβλιογραφικών παραπομπών)
- **Επιστημονικά περιοδικά και παρουσιάσεις σε συνέδρια (παρέχουν ανάλυση σε ένα συγκεκριμένο θέμα που απασχολεί την επιστημονική κοινότητα και αποτελεί βασική πηγή για την δημιουργία παραπομπών και την ανάλυση των δεδομένων)**

Δευτερογενείς πηγές - μορφές

- Περιοδικά ποικίλης ύλης, άρθρα εφημερίδας (παρέχουν πληροφόρηση πάνω στην επικρατούσα κουλτούρα και σε θέματα γενικού ενδιαφέροντος, περιγραφή πρόσφατων γεγονότων με τεκμηριωμένες πληροφορίες)
- Διαδίκτυο (πληροφορίες που συνήθως παραπέμπουν σε άλλα σημεία του παγκόσμιου ιστού). Αυτές θεωρούνται δευτερογενείς πηγές

Τριτογενείς πηγές

- βασίζονται σε πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές και έχουν δημιουργηθεί με στόχο να καλύψουν ειδικές ανάγκες ή απευθύνονται σε ειδικό κοινό

Σενάριο (εντελώς φανταστικό 😊)

Προσπαθούμε να ανακαλύψουμε την πρώτη καταγεγραμμένη χρήση της λέξης "ψωμί" στην ελληνική γλώσσα και να κατανοήσουμε πώς εξελίχθηκε η σημασία της μέσα στον χρόνο.

Βικιλεξικό

Αναζήτηση σε Βικιλεξικό

Αναζήτηση

Δωρεά

επιλέξτε σελίδα προστόντας / choose page's style by adding:
vectorClassic2010 ?useskin=vector - monobook ?useskin=monobook
Vector2022 ?useskin=vector-2022 & κινητόmobile ?useskin=minerva
αν έχετε ψευδώνυμο / logged-in users: Global Preferences > ✓ O > Save
Please, help us make a JavaScript for the above commands. Thank you.

Ελληνική επανάσταση
Πλησιάζει η επέτειος εορτασμού της έναρξης της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Βρείτε σχετικές λέξεις και προσθέστε όποια λέξη μας λείπει, **φτιάξτε νέο λήμμα** ή συμπληρώστε το - δείτε **εδώ για πληροφορίες** και ιδέες για συνεισφορά

ψωμίον

Σελίδα Συζήτηση

Ανάγνωση Επεξεργασία Προβολή ιστορικού Εργαλειοθήκη

Αρχαία ελληνικά (grc) [επεξεργασία]

Ετυμολογία [επεξεργασία]

ψωμίον (ελληνιστική κοινή) < ψωμ(ός) + υποκοριστικό επίθημα -ιον
ΑΠΟΓΟΝΟΙ: ⇒ μεσαιωνικά ελληνικά: ψωμί, ⇒ μεσαιωνικά ελληνικά: ψωμί, ⇒
κατωπαλικά: τζωμί (tzomi), ⇒ νέα ελληνικά: ψωμί

⇒ Ουσιαστικό [επεξεργασία]

ψωμίον, -ου ουδέτερο (ελληνιστική κοινή)

- (τρόφιμο) υποκοριστικό του ψωμός
 - 2ος πκε αιώνας, P.Tebt. 1.33, στ. 14, (13-14), @papyri.info
 - καὶ τοῖς κροκο(δεῖλοις)
 - ψωμίον

ελληνιστική κοινή (αρχαία κλίση) δε μαρτυρείται διτικός αριθμός		
↓ πτώσεις	ενικός	πληθυντικός
ονομαστική	τὸ ψωμίον	τὰ ψωμίᾱ
γενική	τοῦ ψωμίου	τῶν ψωμίων
δοτική	τῷ ψωμίῳ	τοῖς ψωμίοις
αιτιατική	τὸ ψωμίον	τὰ ψωμίᾱ
κλητική	ὦ! ψωμίον	ψωμίᾱ
		διτικός
ονομ-αιπ-κλ	τῷ ψωμίῳ	
γεν-δοτ	τοῖν ψωμίοιν	

2η κλίση, Κατηγορία 'τέκνον' όπως «τέκνον» - Παράρτημα-Ουσιαστικά

Παλιά επιγραφή με τη λέξη ψωμίον

Ηχογράφηση με χρήση της λέξης

Σενάριο (εντελώς φανταστικό ☺)

Διερευνώντας τη διαχρονική εξέλιξη των συνδετικών της Ελληνικής: η περίπτωση του ΨΩΜΙΟΝ

Θανάσης Γιάνναρης¹ & Ελένη Καραντζόλα²

¹ Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ² Πανεπιστήμιο

Αιγαίου

agiannar@phil.uoa.gr, karantzola@rhodes.aegean.gr

Abstract

The study examines the diachrony of the concessive connective ‘ΨΩΜΙΟΝ’ in Medieval and Early Modern Greek. It is illustrated that the concessive conditional ‘ψωμιον’, albeit present in the language since Ancient Greek, met with a clear decline in usage during the Medieval Greek period. From the 16th century on ‘ψωμιον’ starts being attested abundantly again and, apart from expressing the concessive conditional meaning, it has also moved towards becoming a purely concessive marker. In the explanation provided here, it is demonstrated that the odd diachronic distribution can be well-understood by appealing to constructional networks and formal factors as motives for grammatical change.

Λέξεις-κλειδιά: analogy, grammaticalization, constructional network, concessive, concessive conditional, connectives.

1 Εισαγωγή

Η σύγχρονη έρευνα του πεδίου των διαπρωτασιακών σχέσεων στην Ελληνική από γλωσσολογική σκοπιά, αν και υπαρκτή, δεν είναι εκτεταμένη. Η επισήμανση αυτή

ΠΠΗΣ.

35

εἴτ' ἀποστρέψας τὸν ὄμον αὐτὸν ἐνεκολήβασας·
καὶ σκοπεῖς γε τῶν πολιτῶν δοστις ἐστὶν αἰνοκῶν
πλούσιος καὶ μὴ πονηρὸς καὶ τρέμων τὸ ψωμιον 265

ΠΛ. ξυνεπίκεισθ' ἡμεῖς; ἐγὼ δ', ὦνδρες, δι' ἡμᾶς τύπτομαι,
ὅτι λέγειν γνώμην ἔμελλον ὥς δίκαιον ἐν πόλει
ἴσταναι μνημεῖον ἡμῶν ἐστὶν ἀνδρείας χάριν.

ΧΘ. ὥς δ' ἀλαζῶν, ὥς δὲ μάσθλης. εἶδες οἷ' ὑπέρχεται

particula conjunctiva accumulatis gaudeat. Cujus consuetudinis satis multa apponit exempla. Cf. ad Ran. 1096.

263. αὐτόν] Corrīgendum forsā αὐτίκ' aut εὐθύς. ἐνεκολήβασας Θ. sec. m. rec. Benti. Br. recc. ἐνεκολάβησας B. C. P. R. S. V. A. Y. X. Med. 5. 9. Par. 6. Suid. v. Ἀγκύρ. et Ἐκολάβ. Ald. ἐνεκολάβησας (i sup. η) Med. 8. ἀνεκολάβησας A. Θ. ἐνεκολάβησας C. “Hesychius, ἐνεκολάβησε· κατέπειν; ἀπὸ τῶν ἀκόλων (Hom. Od. ρ'. 222.)· ἡ καὶ ἐπέρανε, ὥς τινες. οἱ δὲ ἐνεκολήβασεν. Idem, κοληβάξει· ἐσθίει, καταπίνει. Etym. M. p. 340, 33. ἐνεκολλήβασε: κατέπειν, ἴσως ἀπὸ τοῦ κόλου καὶ τοῦ βῦσαι. Etymologia absurda. Eustathius p. 1817, 56. ἐνεκολλάβησεν interpretatur δίτην κολλάβου κατέπειν. In Excerptis Scaligeri ἐνεκολλάβησας ἂν anno-

Σενάριο (εντελώς φανταστικό 😊)

- Ποια από τις πηγές είναι η πιο αξιόπιστη για να βρούμε την πρώτη εμφάνιση της λέξης;
- Πώς οι δευτερογενείς πηγές βοηθούν στην ερμηνεία;
- Είναι ασφαλές να βασιζόμαστε αποκλειστικά σε τριτογενείς πηγές όπως η *Βικιπαίδεια*;

Σενάριο - συμπέρασμα

Πρωτογενείς πηγές είναι άμεσες μαρτυρίες της γλώσσας.

Δευτερογενείς πηγές αναλύουν τα δεδομένα και προσφέρουν επιστημονικές ερμηνείες.

Τριτογενείς πηγές συνθέτουν πληροφορίες, αλλά δεν είναι πάντα οι πιο αξιόπιστες.

Δεδομένα έρευνας

- Πρωτογενή δεδομένα
 - Είναι τα δεδομένα που συλλέγονται για τον σκοπό της έρευνας με χρήση συγκεκριμένων εργαλείων (πείραμα, ερωτηματολόγια, παρατήρηση, συνέντευξη)
 - Μεθοδολογικά: μελέτη περίπτωσης, ποσοτική ή ποιοτική ή μεικτή έρευνα

Δεδομένα έρευνας

- Δευτερογενή δεδομένα

- Είναι τα δεδομένα που υπάρχουν ήδη σε μία μελέτη που έχει διαφορετικό σκοπό από τη δική μας. Τροφοδοτούν τη δική μας μελέτη μέσω συμπληρωματικής ή διαφορετικής γνώσης, διαφορετικών ερμηνειών και συμπερασμάτων

Δευτερογενή δεδομένα – πλεονεκτήματα

- Οικονομία (κόστους, χρόνου)
- Πηγή ιδεών:
 - Για τη διευκρίνιση του υπό έρευνα προβλήματος
 - Για πιθανή λύση ή αστοχίες στο υπό έρευνα πρόβλημα
 - Για επιλογή της ερευνητικής μεθόδου και της ανάλυσης δεδομένων (όταν έχω πρωτογενή δεδομένα)
- Σημείο αναφοράς και σύγκρισης
 - Για την εξέλιξη ενός φαινομένου
 - Για την επαλήθευση των πρωτογενών δεδομένων

Δευτερογενή δεδομένα – περιορισμοί

- Καταλληλότητα των δεδομένων
 - Ταιριάζουν με την έρευνά σας;
 - Είναι μήπως παρωχημένα;
 - Είναι διαθέσιμα; (περιορισμός πρόσβασης λόγω πνευματικών δικαιωμάτων)
 - Είναι έγκυρα κι αξιόπιστα ή ανακριβή κι ανεπαρκή;

Ένα παράδειγμα πρωτογενών – δευτερογενών δεδομένων

«Η θέση των Φαράσων βρισκόταν στην περιοχή της Νοτιοανατολικής Καππαδοκίας, στο ενδιάμεσο του Ταύρου και Αντιταύρου, μέσα σε ένα βαθύ φαράγγι. Διάφορες κοινότητες απαρτίζουν την περιοχή αυτή όπως το Τασσί, το Πεσκαρντάς, το Σατή, το Τσουχούρι, ο Βαρασός, η Κίσκα, το Αφσιάρι. **Σκοπός της έρευνας αυτής είναι να** παρουσιάσει τα λαογραφικά στοιχεία, το γλωσσικό ιδίωμα, την εκπαίδευση και την οικονομία που αναπτύχθηκαν στα Φάρασα και πώς στοιχεία αυτών μεταφέρθηκαν στην περιοχή των Πετρανών και διαμόρφωσαν την συνείδηση και τη συμπεριφορά των κατοίκων της. Το θέμα της παρούσας εργασίας έχει ελάχιστα διερευνηθεί και περιορίζεται σε μεμονωμένες εργασίες, περισσότερο αφηγηματικού χαρακτήρα. Επομένως η εργασία αυτή ίσως αποτελέσει μία συγκεντρωτική πηγή για όσους θέλουν στο μέλλον να προσπαθήσουν να πραγματοποιήσουν παρόμοιες έρευνες. Η έρευνα θεμελιώθηκε με βάση τις αρχές της ιστορικής εθνογραφίας.

Χρησιμοποιήθηκαν πρωτογενή και δευτερογενή δεδομένα. Στα πρωτογενή συμπεριλαμβάνεται η επιτόπια έρευνα, η οποία βασίστηκε στην άμεση και συμμετοχική παρατήρηση, καθώς και στη συνέντευξη, ενώ οι δευτερεύουσες πηγές αντλήθηκαν από άρθρα επιστημονικών περιοδικών, πρακτικά συνεδρίων, μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες, καθώς και από συνεντεύξεις κατοίκων των Πετρανών. Από τη συστηματική εξέταση των δεδομένων προκύπτει ότι μεταφέρθηκαν λαογραφικά, γλωσσικά και πολιτισμικά στοιχεία του πολιτισμού της περιοχής των Φαράσων στην περιοχή των Πετρανών Κοζάνης. Οι κάτοικοι των Φαράσων παρόλο που ζούσαν σε μια ευρύτερη αλλόθρησκη και τουρκόφωνη περιοχή, κατόρθωσαν να διατηρήσουν την εθνική και θρησκευτική τους ταυτότητα και τις παραδόσεις.»

Πηγή: Αποθετήριο Π.Δ.Μ. (<http://dspace.uowm.gr/xmlui/handle/123456789/1810>)

Συγγραφέας: Καραγκίοζη Ιωάννα, «Από τα Φάρασα της Καππαδοκίας στα Πετρανά Κοζάνης: ιστορική διαδρομή, γλώσσα και λαογραφικά στοιχεία, εκπαίδευση και οικονομία», Πτυχιακή εργασία

Άλλο ένα παράδειγμα πρωτογενών – δευτερογενών δεδομένων

2.1 Μεθοδολογία

Παρουσιάζουμε στη συνέχεια τα αλλόφωνα του /l/ και τα ακουστικά χαρακτηριστικά τους, με βάση υλικό από δομημένες ηχογραφήσεις ομιλίας δύο γυναικών ηλικίας 80 ετών περίπου. Οι δύο γυναίκες χρησιμοποιούν τη διάλεκτο στην καθημερινή τους επικοινωνία. Επιλέξαμε λέξεις και φράσεις όπου το /l/ ακολουθείται από όλα τα φωνήεντα, τονισμένα και άτονα (τα /o/ και /e/ πραγματώνονται μόνο τονισμένα), με προηγούμενα όλα τα φωνήεντα, τονισμένα και άτονα. Επίσης εξετάσαμε και εκφωνήματα με τα [l] και [ɫ] στο τέλος της λέξης. Κάθε λέξη ή φράση επαναλαμβανόταν τρεις φορές. Η ανάλυση του υλικού έγινε με το πρόγραμμα Praat, 6.0.36.

Άλλο ένα παράδειγμα πρωτογενών – δευτερογενών δεδομένων

Το /l/ στο ιδίωμα της Σαμοθράκης, ήδη στις παλαιότερες μαρτυρίες, εμφανίζει αποβολή, όπως και το /r/, ή τροπή (ενδεχομένως, σε ορισμένες περιπτώσεις, αντικατάσταση) σε άλλο φθόγγο. Συγκεκριμένα, ο Conze (1860, 52–54), που επισκέφθηκε το νησί το 1858, παραθέτει μερικές λέξεις και φράσεις του ιδιώματος, όπου παρατηρούμε:⁵

(α) αποβολή, π.χ.

[1] καό ‘καλό’, μαξιιάι ‘μαξιλάρι’, όγια ‘λόγια’, άογο ‘άλογο’.

(β) τροπή του αλλοφώνου [ɬ] σε [j] (με το [ɬ] δηλώνουμε ουρανικοποιημένο φατνιακό ήχο [ɬʰ]),⁶ π.χ.

[2] γήγιος [ˈji̯os] ‘ήλιος’, να γιτιϊγήσουμ [naʝitiːˈjisum] ‘να λειτουργήσουμε’.

Για εξάσκηση

Συλλογή δεδομένων ομιλίας από φυσικές συνομιλίες για να αναλυθεί η χρήση διαλεκτικών τύπων

Συγκριτική παρουσίαση διαφορετικών θεωριών για τη σύνταξη (π.χ. παραδοσιακή γραμματική vs θεωρητική γλωσσολογία).

Ερμηνευτική μελέτη για το νόημα της μεταφοράς σε ποιητικά κείμενα, χωρίς εμπειρική έρευνα

Πειραματική μελέτη που εξετάζει τη γλωσσική παραγωγή σε δύο ομάδες ατόμων (π.χ. με και χωρίς γλωσσική διαταραχή)

Εμπειρική μελέτη / πρωτογενή δεδομένα

Μη εμπειρική μελέτη / δευτερογενή δεδομένα

Μη εμπειρική μελέτη / δευτερογενή δεδομένα

Εμπειρική μελέτη / πρωτογενή δεδομένα

Σημείωση

- Πολλές σύγχρονες μελέτες είναι συνδυαστικές: π.χ. πρώτα θεωρητική ανάλυση και μετά εμπειρική επαλήθευση.
- Στη γλωσσολογία ειδικά, η τάση είναι να γίνονται όλο και πιο εμπειρικές (corpus linguistics, πειραματική φωνητική κτλ).

Σημείωση

- **Πειραματική έρευνα** σημαίνει ότι **σχεδιάζεις και εκτελείς ο ίδιος ένα πείραμα**, με έλεγχο μεταβλητών και συλλογή **πρωτογενών** δεδομένων. Δηλαδή, εσύ δημιουργείς τις συνθήκες, παρεμβαίνεις και μετράς τα αποτελέσματα.
- Υπάρχει και ο όρος **δευτερογενής ανάλυση πειραματικών δεδομένων**, αλλά αυτό σημαίνει ότι **αναλύεις ξανά** δεδομένα άλλου πειράματος — δεν σημαίνει ότι η δική σου έρευνα είναι πειραματική.

Όταν τα δεδομένα είναι αριθμοί

Καταγράφουμε πλήθος emoji που χρησιμοποιούνται σε συνομιλίες μέσω κινητού

Ομάδα	Ναι	Όχι
Φοιτητές	45	5
Καθηγητές	20	30

Ποια ομάδα χρησιμοποιεί περισσότερα;
Είναι μεγάλη η διαφορά;

Όταν τα δεδομένα είναι αριθμοί

Όταν έχουμε αριθμητικά δεδομένα:

- Τα παρουσιάζουμε
- Τα περιγράφουμε
- Τα συγκρίνουμε
- Βγάζουμε συμπεράσματα